

3/^{26/}1998

CZERWIEC • LIPIEC
SIERPIEŃ • WRZESIEŃ

BIULETYN

Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Niniejsza publikacja wydawana jest na podstawie § 10 ust. 2 pkt 6 Statutu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 lutego 1995 r. w sprawie nadania statutu Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu (Dz. U. Nr 21, poz. 113 oraz z 1997 r. Nr 126, poz. 808).

Wydawca:

Bankowy Fundusz Gwarancyjny
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa
tel. 693 68 10, fax 693 70 61

ISSN 1234-7914

SPIS TREŚCI

REFERAT:

"Bankowy Fundusz Gwarancyjny w Rzeczypospolitej Polskiej" wygłoszony przez p. Ewę Kawecką-Włodarczak - Prezesa Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego i p.prof. Jana Szambelańczyka - członka Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego na Międzynarodowej Konferencji dot. zabezpieczenia depozytów , zorganizowanej przez Federal Deposit Insurance Corporation w Waszyngtonie w dniach 9 - 11 września 1998 r.....	3
--	---

Uchwała Rady BFG

Uchwała nr 21/98 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 23 lipca 1998 r w sprawie sprawozdania Zarządu z działalności BFG w II kwartale 1998 r.....	19
---	----

Uchwała Zarządu BFG

Uchwała nr 60/24/G/98 Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 11 sierpnia 1998r w sprawie przekazania syndykowi masy upadłości Banku Spółdzielczego w Ostrowicach kwot na wypłatę środków gwarantowanych.....	20
---	----

Ewa Kawecka-Włodarczak
Jan Szambelańczyk¹

BANKOWY FUNDUSZ GWARANCYJNY W RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ

1. Powstanie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Rzeczpospolita Polska prowadzi od paru lat negocjacje w sprawie przyjęcia do Unii Europejskiej. Tego celu, wyznaczonego po zmianach zachodzących w naszym kraju od 1989 r., nie kwestionuje praktycznie żadna licząca się wewnętrzna siła polityczna. To właśnie wpłynęło w sposób istotny na fakt, iż zawarty został między Polską a Unią Europejską układ stowarzyszeniowy.

Układ Europejski ustanawiający stowarzyszenie między Rzeczpospolitą Polską, z jednej strony, a Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi, z drugiej strony, sporządzony w Brukseli dnia 16 grudnia 1991 r. (wszedł w życie w 1994 r.) stanowi m.in. że: "Strony uznają, że istotnym warunkiem wstępnym integracji gospodarczej Polski ze Wspólnotą jest zbliżenie istniejącego i przyszłego ustawodawstwa Polski do ustawodawstwa istniejącego we Wspólnocie. Zgodnie z Układem Polska podejmie wszelkie starania w celu zapewnienia zgodności jej przyszłego ustawodawstwa z ustawodawstwem Wspólnoty" (art. 68). W Układzie przyjęto także, iż "Strony będą współpracować w celu przyjęcia wspólnego zbioru przepisów i norm dotyczących m.in. rachunkowości oraz nadzoru i systemów prawnych regulujących bankowość, ubezpieczenia i finanse" (art. 83 ust. 2). Przewidziana, w powołanych przepisach dotyczących bankowości, harmonizacja ma nastąpić w ciągu dziesięciu lat od wejścia układu stowarzyszeniowego w życie, tj. do dnia 1 lutego 2004 r.

Zagadnienia dotyczące gwarantowania depozytów reguluje Dyrektywa 94/19/EWG Parlamentu Europejskiego i Rady Unii z dnia 30 maja 1994 r. w sprawie systemów gwarantowania wkładów pieniężnych w bankach. Wkrótce po jej przyjęciu przez państwa Unii uchwalona została przez polski Parlament ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Niewątpliwie wpłynęło to na fakt zbieżności wielu przepisów zawartych w ustawie z regulacjami zawartymi w dyrektywie. Niektóre kwestie wymagają jeszcze harmonizacji z wymaganiami Unii. Naszym zamiarem jest osiągnięcie jak największego stopnia korelacji ustawodawstwa polskiego (np. właśnie w zakresie gwarantowania depozytów) z prawem obowiązującym w Unii w czasie jak najszybszym, nie czekając na wyznaczoną przez układ stowarzyszeniowy datę roku 2004.

Obowiązujące przed powstaniem Bankowego Funduszu Gwarancyjnego Prawo bankowe uchwalone w styczniu 1989 r. utrzymywało wcześniejszy zakres odpowiedzialności Skarbu Państwa

¹ Ewa Kawecka-Włodarczak jest Prezesem Zarządu, a prof. dr hab. Jan Szambelańczyk członkiem Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

z tytułu wkładów oszczędnościowych osób fizycznych zgromadzonych w bankach.² Gwarancje te posiadały wkłady zgromadzone w bankach państwowych oraz w innych bankach korzystających z nich przed wejściem w życie ustawy Prawo bankowe z 1989 r.

W końcu lat 80 oprócz Narodowego Banku Polskiego, będącego bankiem centralnym, działało w Polsce 13 banków państwowych, jeden bank zorganizowany w formie spółki akcyjnej i 1650 banków spółdzielczych.

W latach 1990-1993 liczba banków komercyjnych szybko się zwiększała. W 1993 r. działały już 82 banki o zróżnicowanej strukturze własności. Zdecydowaną większość nowych banków stanowiły banki o mieszanej strukturze własnościowej, w tym banki prywatne. Zobowiązania tych banków - w tym także z tytułu wkładów oszczędnościowych - nie były objęte jakimikolwiek gwarancjami. Banki te powstały pod rządami nowej ustawy Prawo bankowe, która na ich działalność zezwalała, ale nie obejmowała ich gwarancje Skarbu Państwa. Taki stan rzeczy stwarzał uprzywilejowanie dla banków państwowych oraz tych z pozostałych, które powstały przed 1989 r.³

W 1993 r. ujawnił się w sektorze bankowym kryzys. Niektóre nowo powstałe banki znalazły się w obliczu niewypłacalności, a nawet upadłości. Związane to było między innymi z wystąpieniem znacznej liczby straconych lub trudno ściągalnych kredytów, a to z kolei było związane z szybkim rozwojem małego i średniego prywatnego biznesu prowadzonego często przez osoby nieprzygotowane do takiej działalności, bądź zmianami warunków gospodarowania wynikających z procesu transformacji systemowej. Ta sytuacja doprowadziła m.in. do przyjęcia w 1993 r. ustawy o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, która miała stworzyć prawne warunki dla restrukturyzacji długów. Z drugiej zaś strony wystąpiła potrzeba stworzenia gwarancji depozytów dla klientów banków takich gwarancji pozbawionych.

W 1994 r. wprowadzone zostało swoiste provizorium gwarancyjne. Uchwałą Sejmu w sprawie założeń polityki pieniężnej na 1994 r. Prezes NBP został uprawniony do gwarantowania depozytów osób fizycznych do wysokości 1000 ECU w pełnej wysokości, a w wysokości przekraczającej 1000 ECU, ale nie przekraczającej 3000 ECU w kwocie 90% wartości depozytu. To provizorium miało obowiązywać do czasu wydania odpowiednich aktów prawnych w sposób systemowy regulujących zagadnienie gwarantowania depozytów w bankach.

Fakt zawarcia układu stowarzyszeniowego z Unią Europejską i rozpoczęte prace nad harmonizacją polskiego prawa z prawem unijnym miały niewątpliwie wpływ na kształt przyjętych rozwiązań.

Powstanie Bankowego Funduszu Gwarancyjnego zmieniło dotychczasowy system gwarantowania depozytów obowiązujący w Polsce. W miejsce gwarancji Skarbu Państwa dla depozytów zgromadzonych w niektórych bankach powstał powszechny system gwarancji dla deponentów wszystkich działających w Polsce banków bez względu na formę własności. Był to więc pierwszy poważny krok na drodze dostosowywania naszego prawa do prawa unijnego. Gwarancje Skarbu

² Status prawny odpowiedzialności Skarbu Państwa był niedookreślony, co okazało się dopiero w 1993 r. gdy deponenti upadłych banków zgłosili swe roszczenia.

³ Szerzej na temat transformacji systemu bankowego w Polsce w latach 90. zob. W. Baka i in. Transformacja bankowości polskiej w latach 1988-1995. Studium monograficzno-porównawcze. Biblioteka Menedżera i Bankowca. Warszawa 1997.

Państwa zostały zastąpione systemem gwarancji Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z finansowaniem zapewnionym przez banki. Jednocześnie system ten stał się systemem powszechnym i obligatoryjnym dla wszystkich działających w Polsce banków. Warto jednak zwrócić uwagę, iż ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym - przy znacznym rozszerzeniu zakresu podmiotowo-przedmiotowego gwarancji depozytów - ograniczyła wielkość kwot gwarantowanych. Przed jej wejściem w życie w bankach korzystających z gwarancji Skarbu Państwa z uprawnień tych korzystały depozyty w pełnej wysokości.⁴

2. Podstawy prawne działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Bankowy Fundusz Gwarancyjny działa w oparciu o przepisy **ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym** (Dz.U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18 z późn. zm.), która weszła w życie 17 lutego 1995 r. Ustawa ta była kilkakrotnie zmieniana czy to w drodze przyjęcia przez Sejm ustawy nowelizującej samą ustawę o BFG czy w drodze nowelizacji dokonywanej przy wprowadzaniu w życie innych ustaw jak np. Prawo bankowe czy ustawa o niektórych formach popierania budownictwa mieszkaniowego lub ustawa o kasach oszczędnościowo-budowlanych.

Działalność i organizację BFG reguluje także statut Funduszu nadany przez Radę Ministrów na podstawie ustawy rozporządzeniem z dnia 28 lutego 1995 r. (Dz.U. Nr 21, poz. 113 i z 1997 r. nr 126, poz. 808).

Obecnie trwają prace nad kolejną, nowelizacją ustawy o BFG związane przede wszystkim z korelacją jej postanowień z nowym Prawem bankowym, obowiązującym od 1 stycznia 1998 r., oraz ze stworzeniem systemowej zasady podnoszenia wysokości kwot gwarantowanych do poziomu obowiązującego w krajach Unii Europejskiej.

Trzeba tu zaznaczyć, iż uchwalenie nowego Prawa bankowego, a także ustawy o Narodowym Banku Polskim było efektem prac nad kolejnym etapem harmonizacji polskiego prawa z prawem Unii Europejskiej. Jest sprawą oczywistą, że system prawny utrwalony przez wiele lat dla gospodarki centralnie sterowanej trzeba przestawić na model gospodarki opartej na wolnym rynku. Kolejne zmiany polskiego prawa, w tym także regulacji dotyczących bankowości, idą właśnie w tym kierunku.

Zmiany te nie mogą być jednak zbyt radykalne, gdyż mogłoby to doprowadzić do niekorzystnych sytuacji i perturbacji w funkcjonowaniu gospodarki a w przypadku banków, szczególnie tych małych, wystawić je na ryzyko upadłości. Dlatego też zmiany w przepisach dotyczących bankowości wprowadzane są stopniowo. Oznacza to, iż przed przystąpieniem do Unii Europejskiej konieczne będą dalsze zmiany w przepisach dotyczących funkcjonowania bankowości.⁵

⁴ Do 31 grudnia 1999 r. wkłady oszczędnościowe osób fizycznych w trzech bankach: Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Państwowy, Polskiej Kasie Opieki SA oraz Banku Gospodarki Żywnościowej SA gromadzącym ca 50% depozytów w skali kraju, posiadają uzupełniające gwarancje Skarbu państwa do pełnej wysokości wkładu. Ustawodawca stworzył też dla tych banków korzystniejsze warunki partycypacji w kosztach funkcjonowania powszechnego systemu gwarantowania.

⁵ Szerzej na temat problemów dostosowywania polskiego systemu do standardów europejskich zob. M. Safjan, M. Grzybowski, K. Borowska, Polski system gwarantowania depozytów bankowych a dyrektywa Unii Europejskiej 94/19/EEC. Bezpieczny Bank nr 2/3/1998, ss. 115-138.

W Polsce działa obecnie jedna instytucja zajmująca się gwarantowaniem depozytów bankowych, którą jest właśnie Bankowy Fundusz Gwarancyjny, dlatego też sposób partycypacji banków w kosztach gwarantowania depozytów odbywa się na jednolitych zasadach. Identyczna jest wysokość kwot podlegających ochronie gwarancyjnej bez względu na to w jakim banku (państwowym, spółce akcyjnej, spółdzielczym) złożone zostały depozyty.⁶

Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym przewiduje jednak możliwość utworzenia przez zainteresowane banki umownego systemu gwarantowania środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych. System ten nie działałby jako alternatywny do powszechnie obowiązującego systemu, ale jedynie jako jego rozszerzenie. Zainteresowane utworzeniem tego dodatkowego systemu gwarantowania depozytów banki, mogą zobowiązać się do zwiększenia wysokości poziomu gwarantowania depozytów ponad minimum obowiązujące na zasadach powszechnych. W przypadku upadłości, banku-członka takiego porozumienia, środki objęte umownym system gwarantowania przekazywane byłyby przez pozostałych sygnatariuszy na zaspokojenie roszczeń deponentów po wykorzystaniu środków obowiązkowego systemu gwarantowania. System taki jak dotąd nie powstał choć kilka banków rozważało jego powołanie.

3. Misja i funkcje działalności BFG

Misją Bankowego Funduszu Gwarancyjnego jest działanie na rzecz bezpieczeństwa i stabilności banków oraz wzrostu zaufania do polskiego systemu bankowego.

Fundusz realizuje dwie zasadnicze funkcje: gwarantowanie depozytów oraz wspieranie procesów restrukturyzacyjnych i sanacyjnych banków w ramach ustawowego systemu gwarantowania depozytów. Funkcje te wspierane są przez systematyczną analizę sytuacji sektora bankowego co pozwala na wczesne wykrycie potencjalnych zagrożeń. System opiera się na zasadach powszechności i obligatoryjności. Uczestnictwo banków w systemie niezależnie od formy własności, statusu i innych cech, ma charakter obowiązkowy.

Tworząc Bankowy Fundusz Gwarancyjny ustawodawca (a można dodać i cały system bankowy) stanął przed dylematem czy połączyć w jednej instytucji działania z zakresu gwarantowania depozytów i pomocy dla banków zagrożonych utratą wypłacalności, czy powierzyć te funkcje różnym podmiotom, a może utworzyć jedynie organ zajmujący się kwestiami ochrony depozytów w upadłych bankach. Na świecie nie spotykamy jednolitych regulacji. Przyczyn przyjęcia różnych rozwiązań w tym zakresie można upatrywać w uwarunkowaniach ekonomicznych, które towarzyszyły tworzeniu danej instytucji. Kryzysy skłaniały raczej do łączenia obu funkcji, względna stabilność i jednostkowe upadłości sprzyjały tworzeniu odrębnych instytucji.

Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu jako instytucji całkowicie nowej na polskim rynku bankowo-finansowym, ustawowo przypisano pełnienie obu funkcji gwarancyjnej i pomocowej. Rozwiązanie to pozwala m.in. na kształtowanie polityki wobec banków (pomoc poszczególnym bankom lub sprzyjanie konsolidacji) na podstawie gromadzonych i analizowanych danych o sektorze bankowym i ewentualnych zagrożeniach. Komplementarność działań poprzez połączenie gwarantowania depozytów i udzielanie pomocy pozwala także, chociaż

⁶ Z zastrzeżeniem odmiennego uregulowania do końca 1999 r. dla trzech banków, o których mowa w przypisie 4.

oczywiście nie jest to regułą, rozwiązać dylemat; czy w konkretnym przypadku większe będą koszty wypłacenia gwarantowanych depozytów czy udzielenia pomocy o stosunkowo wysokim stopniu ryzyka. Udzielenie pomocy, która nie przyniosła rezultatu w postaci uzdrowienia działalności banku lub nie doprowadziła do poprawy jego sytuacji finansowej w stopniu, aby zainteresowany był jego przejęciem inny bank jest rozwiązaniem trudnym do zaakceptowania. Dzięki połączeniu obu zakresów działania w jednej instytucji uniknięcie takich sytuacji staje się możliwe. Zaś rozdzielanie obu funkcji w przyjętej w Polsce formule byłoby znacznie bardziej kosztowne dla systemu bankowego.

Na podstawie doświadczeń minionych trzech lat można stwierdzić, że instytucjonalne połączenie przez ustawodawcę obu funkcji jest, w warunkach dojrzewania sektora bankowego, rozwiązaniem bardziej racjonalnym.

3.1. Ochrona wkładów pieniężnych na rachunkach bankowych

Gwarancjami Funduszu objęte są depozyty osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej zgromadzone **na imiennych rachunkach bankowych**. Poza systemem gwarancji są rachunki należące do: Skarbu Państwa, banków, podmiotów prowadzących działalność na podstawie ustaw: o publicznym obrocie papierami wartościowymi i funduszach powierniczych czy też o działalności ubezpieczeniowej, a także akcjonariusze banku posiadający ponad 5% głosów podczas walnego zgromadzenia, jak też kierownictwa banków pełniących swoje funkcje w okresie roku poprzedzającego zawieszenie jego działalności. Decyzję o zawieszeniu działalności banku podejmuje Komisja Nadzoru Bankowego, której ustawowym członkiem jest Prezes Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Gwarancjami objęte są środki pieniężne zgromadzone w bankach w walucie polskiej i obcej (liczone łącznie bez względu na liczbę rachunków posiadanych przez deponenta) do równowartości 1.000 ECU w 100 % a w przedziale powyżej 1.000 do 5.000 ECU w 90%. Górny próg gwarancji był już dwukrotnie zmieniany, pierwotnie wynosił 3.000 ECU, od 1 lipca 1997 r. - 4.000 ECU i od 1 stycznia 1998 r. właśnie 5.000 ECU. Trwają prace nad podwyższeniem gwarancji do 20.000 ECU do 2003 r. Nowe rozwiązania tj. wyższe kwoty gwarantowane zaczną obowiązywać najprawdopodobniej już od przyszłego roku.

3.2 Udzielanie zwrotnej pomocy finansowej

Istnieje też **systemowa możliwość udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom**, które znalazły się w sytuacjach zagrożenia wypłacalności i podejmują samodzielną sanację lub są przejmowane przez inne zdrowe (sound) banki. Fundusz może udzielić pomocy finansowej w formie pożyczki, na warunkach korzystniejszych od ogólnie stosowanych przez banki. BFG może także wspierać bank pośrednio poprzez udzielenie gwarancji lub poręczeń, a wkrótce również poprzez wierzytelności banku.

3.3. Gromadzenie informacji i analiza sytuacji w sektorze bankowym

Właściwe wypełnianie dwóch podstawowych funkcji Funduszu warunkowane jest gromadzeniem informacji o bankach oraz analizą rozwoju sytuacji w sektorze bankowym. BFG posiada w tym względzie umocowania ustawowe, które wymagają współdziałania z Prezesem Narodowego Banku Polskiego. Uzyskane wyniki służą zaś podejmowaniu przedsięwzięć zapobiegających

powstawaniu i pogłębianiu się zagrożeń. Chodzi tu szczególnie o wdrożenie systemu wczesnego ostrzegania o zagrożeniach jak też diagnozowanie sytuacji w sektorze. Wczesne wykrycie potencjalnych zagrożeń umożliwi określenie działań jakie powinny być podjęte w odniesieniu do konkretnego banku jak i całego sektora bankowego.

W pierwszym okresie funkcjonowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego dominowała zdecydowanie działalność dotycząca realizacji gwarancji co związane było ze znaczną liczbą upadłości banków, przede wszystkim małych, słabych banków spółdzielczych. Ich upadłości związane były w pierwszej kolejności z niskimi kapitałami, źle udzielonymi i niemożliwymi do odzyskania kredytami oraz błędami w zarządzaniu bankiem popełnionymi przez osoby z jego kierownictwa. W tym ostatnim przypadku wynikało to m.in. z braku kwalifikacji do działania w gwałtownie zmieniających się warunkach funkcjonowania gospodarki i samych banków. Od 1997 r. dominujące znaczenie ma działalność pomocowa, co wynika z radykalnie mniejszej liczby zawieszeń i upadłości banków komercyjnych i spółdzielczych. Tak znaczne ograniczenie upadłości było możliwe m.in. dzięki procesom konsolidacyjnym, a zwłaszcza przejmowaniu banków zagrożonych upadłością przez banki silne ekonomicznie i ekspansywne, ze zwrotną pomocą BFG, której wartość nie przekraczała jednak sumy funduszy gwarantowanych na rachunkach deponentów, a jednocześnie pozwalała ochronić sumy znacznie wyższe. Z podobnych względów zwiększeniu uległ też zakres udzielania pożyczek bankom na samodzielną sanację.⁷

4. Tworzenie funduszu ochrony środków gwarantowanych i funduszu na działalność pomocową,

Wszystkie podmioty objęte systemem gwarantowania depozytów tworzą, fundusz ochrony środków gwarantowanych przeznaczony na zaspokojenie roszczeń deponentów upadłych banków. Fundusz ten tworzony jest co roku jako iloczyn sumy środków zgromadzonych w banku na rachunkach (stanowiącej podstawę naliczania kwoty rezerwy obowiązkowej) i stawki w wysokości do 0,4% ustalonej w każdym roku przez Radę Funduszu na wniosek Zarządu (dla trzech uprzywilejowanych banków do końca 1999 r. stawka ta wynosi połowę ustalonej dla pozostałych banków).

Banki, utworzonego funduszu ochrony środków gwarantowanych, nie przekazują do BFG, a aktywa stanowiące pokrycie tego funduszu są zobowiązane lokować w skarbowych papierach wartościowych i bonach pieniężnych NBP. Po ogłoszeniu upadłości jakiegoś banku i ustaleniu kwoty należnej deponentom BFG oblicza udział banków w pokryciu tej sumy i zwraca

⁷ W latach 90. upadłościom kilkunastu banków komercyjnych zapobiegła też działalność licencyjna NBP, która polegała na uzależnieniu zgody na działalność banku zagranicznego w Polsce od przejęcia lub finansowania banków zagrożonych upadłością.

się do poszczególnych banków o nadesłanie na konto BFG stosownych kwot. **Środki odzyskiwane przez Fundusz z mas upadłości wykorzystywane są przy podejmowaniu kolejnych decyzji** o przekazaniu środków co powoduje zmniejszenie obciążeń banków ponoszonych w związku z upadłościami innych banków.

Wszystkie banki działające w Polsce wnoszą na rzecz Funduszu obowiązkowe opłaty roczne według stawki określonej przez Radę Funduszu na wniosek Zarządu. Opłaty te obliczane są, w wysokości sumy iloczynów:⁸

- 1) Stawki nie przekraczającej 0,4% i sumy aktywów bilansowych oraz gwarancji i poręczeń ważonych ryzykiem,
- 2) Stawki nie przekraczającej 0,2% i sumy ważonych ryzykiem pozostałych zobowiązań pozabilansowych, z wyłączeniem linii kredytów przyrzeczonych, dla których stawka wynosi 0.

Od 1 stycznia 1998 r. opłaty te zmniejszone zostały o 30%. Kwota z tytułu pomniejszenia wnoszona jest na rzecz BFG przez Narodowy Bank Polski. Opłaty roczne przeznaczone są na wykonywanie zadań Funduszu związanych z udzielaniem bankom pomocy w przypadku powstania sytuacji zagrożenia wypłacalności lub na przejęcie akcji lub udziałów innego banku zagrożonego utratą wypłacalności banków.

Wpłacone na rzecz BFG opłaty roczne oraz wykorzystany fundusz ochrony środków gwarantowanych stanowią koszty uzyskania przychodu w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych.

5. Dotychczasowa działalność w zakresie realizacji gwarancji

Wyplata środków gwarantowanych następuje po ogłoszeniu upadłości banku lub odmowie wszczęcia postępowania upadłościowego przez sąd w sytuacji, gdy majątek banku nie wystarczy na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego. Syndyk zobowiązany jest wtedy przedstawić w Funduszu listę deponentów upadłego banku w terminie 30 dni od ogłoszenia jego upadłości. Jeżeli lista ta odpowiada wymogom ustawowym, Zarząd Funduszu podejmuje uchwałę o przekazaniu syndykowi kwot na wypłatę środków gwarantowanych. W przypadku stwierdzenia uchybień syndyk zobowiązany jest do ponownego sporządzenia listy z uwzględnieniem uwag przedstawionych mu przez Fundusz. Syndyk zobowiązany jest do dokonania wypłat w terminie 30 dni od otrzymania z Funduszu środków na ten cel.

Działalność Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w zakresie realizacji gwarancji związana jest konsekwencją, ogłaszanych przez sądy upadłości banków. Od wejścia w życie ustawy o BFG sądy ogłosiły upadłość:

- w 1995 r. - 48 banków spółdzielczych i 2 banków komercyjnych,
- w 1996 r. - 30 banków spółdzielczych i 1 banku komercyjnego,
- w 1997 r. - 6 banków spółdzielczych,
- w I połowie 1998 r. - 3 banków spółdzielczych.

⁸ Dla trzech uprzywilejowanych banków do końca 1999 r. stawka ta wynosi połowę ustalonej dla pozostałych.

Depozyty zgromadzone w bankach, których upadłość została ogłoszona wyniosły w okresie dotychczasowej działalności BFG, czyli do połowy 1998 r., około 264,95 mln zł.

Kwoty wypłat środków gwarantowanych wyniosły ogółem około 173,25 mln zł.

Środki gwarantowane wypłacono dotychczas 164,5 tys. osobom.

Środki odzyskane z mas upadłości banków są niestety niewielkie i wynoszą 1.899,9 mln zł.

Jak wspomniano wcześniej, wraz ze zmniejszeniem się liczby upadłych banków, ograniczana jest działalność Funduszu w zakresie realizacji gwarancji. Nie bez znaczenia jest także fakt, iż w ostatnim czasie w stan upadłości stawiane są wyłącznie banki spółdzielcze. Jednak trzeba być przygotowanym, że dostosowania kapitałowe banków w Polsce do wymogów Unii Europejskiej oraz otwarcie rynku finansowego mogą spowodować kolejną falę upadłości lub przejęć, zwłaszcza małych banków komercyjnych i spółdzielczych. Nie wykluczone są także przypadki ewentualnej upadłości banków komercyjnych, szczególnie w przypadku braku chętnych do ich przejęcia.

6. Dotychczasowa działalność w zakresie udzielanej bankom pomocy

Kluczową sprawą przy rozpatrywaniu wniosków banków o pomoc finansową, jest identyfikacja ustawowego warunku zagrożenia wypłacalności. Zgodnie z uchwałą Rady ocena stanu zagrożenia wypłacalności banku dokonywana jest na podstawie kompleksowej analizy ekonomicznej, a wstępnym kryterium selekcyjnym jest przekroczenie progowych wartości dla przynajmniej trzech z pięciu niżej wymienionych mierników ekonomiczno-finansowych:

- współczynnik wypłacalności poniżej 5%,
- strata bilansowa powyżej 0,3 wartości funduszy własnych,
- ROA poniżej 0,7 średniej wartości dla danego sektora bankowego (banki komercyjne lub spółdzielcze),
- relacja kosztów działalności do przychodów banku powyżej 1,3 wartości średniej dla danego sektora bankowego,
- relacja kredytów nieregularnych do wielkości kredytów ogółem powyżej 1,3 wartości średniej dla danego sektora bankowego.

Środki pomocy zwrotnej, udzielanej bankom na usunięcie stanu zagrożenia wypłacalności (lub nabycie akcji bądź udziałów przejmowanego banku) mogą być pożyczane na warunkach korzystniejszych od ogólnie stosowanych przez banki i mogą być wykorzystane jedynie w celu, na który zostały przekazane. Aktualnie roczne oprocentowanie pożyczek udzielanych przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny wynosi dla banków komercyjnych od 0,4 do 0,8 stopy redyskonta weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej, a dla banków spółdzielczych jest jeszcze niższe i wynosi od 0,2 do 0,4 tej stopy. Dopuszczane jest stosowanie karencji w spłacie rat kapitałowych z tym, że karencja nie może być dłuższa niż połowa okresu na jaki pożyczka została udzielona. Poza pożyczkami Fundusz może udzielać gwarancji lub poręczeń.

Pomoc udzielana jest na wniosek zainteresowanego banku, na podstawie przedłożonej przez ten bank dokumentacji opracowanej zgodnie z wymogami BFG.

Warunkiem udzielenia pomocy jest:

- uznanie przez Zarząd Funduszu przedstawionych przez podmiot wnioskujący o udzielenie pomocy wyników badania sprawozdania finansowego dotyczącego jego działalności,

a w przypadku wniosku o udzielenie pomocy na przejęcie banku wyników badania sprawozdań finansowych obu banków,

- przedstawienie Zarządowi Funduszu pozytywnej opinii Prezesa NBP o programie postępowania uzdrawiającego lub o celowości przejęcia innego banku lub ich połączenia,
- wykazanie, że wnioskowana kwota pożyczki lub gwarancji byłaby nie wyższa niż maksymalna kwota przeznaczona na wypłatę środków gwarantowanych w przypadku ogłoszenia upadłości banku, a w przypadku wniosku o pomoc na przejęcie lub połączenie się banków - nie wyższa niż suma środków gwarantowanych w banku przejmowanym,
- wykorzystanie dotychczasowych funduszy własnych banku na pokrycie strat banku ubiegającego się o pomoc lub przejmowanego.

Bankowy Fundusz Gwarancyjny nie jest związany przedstawianymi mu wnioskami zainteresowanych banków.

Działalność pomocowa Bankowego Funduszu Gwarancyjnego opierała się dotychczas na następujących założeniach:

- rygorystycznym przestrzeganiu zasady równości banków w dostępie do środków pomocowych oraz przejrzystości kryteriów i procedur przyznawania pomocy,
- możliwie szybkim stawianiu środków pomocowych do dyspozycji banku w celu minimalizowania strat, m.in. poprzez usprawnianie procedury decyzyjnej,
- wspieraniu procesów konsolidacyjnych i restrukturyzacyjnych poprzez udzielanie pomocy na przejęcie banku o zagrożonej wypłacalności przez inny silny bank,
- mobilizowaniu wnioskodawców do poszukiwania dodatkowych, poza BFG, źródeł wsparcia finansowego w celu realizacji założonych programów naprawczych,
- zapewnieniu wysokiej ekonomicznie efektywności pomocy między innymi poprzez określanie w umowach o udzielenie pomocy konkretnych przedsięwzięć zmierzających do trwałego odzyskania wypłacalności,
- synchronizowaniu pomocy, jaka może być udzielona przez BFG zagrożonym bankom, z równoczesnym wsparciem ze strony NBP (np. w formie zmniejszenia obciążenia rezerwą obowiązkową), Ministerstwa Finansów (np. w formie odroczenia płatności podatku dochodowego) i banków zrzeszających banki spółdzielcze, które mogą włączyć się z pomocą finansową, wykorzystując środki własnych funduszy pomocowych i solidarnościowych lub z pomocą niefinansową np. organizacyjną i prawną.

Realizując przedstawione założenia Fundusz ściśle współdziałał z instytucjami mającymi możliwość udzielania pomocy bankom zagrożonym utratą wypłacalności. Prowadzono szeroką akcję informacyjną, wśród banków, zwłaszcza banków spółdzielczych, na temat celów, zasad i form działalności pomocowej Funduszu.

BFG wystąpił do banków z ofertą współdziałania przy tworzeniu programów postępowania uzdrawiającego, tam gdzie usunięcie stanu zagrożenia wypłacalności wymaga wsparcia pomocą finansową z Funduszu.

Łączna kwota pomocy w latach 1995-1998 wyniosła 621,95 mln zł, z czego 439,95 mln zł przeznaczono na samodzielne działania sanacyjne, a 182,0 mln zł na przejęcia

banków o zagrożonej wypłacalności przez banki silne kapitałowo. Pomoc była udzielana zarówno bankom komercyjnym jak i bankom spółdzielczym i charakteryzowała się dużą efektywnością.

Niewątpliwie przyczyniła się do utrzymania punktów obsługi klientów w sieci bankowej, zakresu świadczonych usług bankowych i miejsc pracy w bankach a pośrednio przyczyniła się do zwiększenia zaufania do systemu bankowego.

Podkreślić ponadto należy, że na ogół w przypadku przejęcia jednostek słabych przez banki silne następowała poprawa jakości świadczonych usług w przejętych bankach dzięki wdrożeniu doskonalszych procedur i technologii stosowanych w bankach przejmujących.

Warto także wskazać, iż Bankowy Fundusz Gwarancyjny, na swój wniosek skierowany do Prezesa Narodowego Banku Polskiego jest ustanawiany kuratorem w stosunku do banku, któremu udzielił pomocy. Zadaniem kuratora, zgodnie z prawem bankowym, jest nadzorowanie wykonania programu uzdrawiającego przez bank. Kurator ma prawo uczestniczyć w posiedzeniach organów banku oraz uzyskiwania wszelkich informacji niezbędnych do wykonywania tej funkcji. Ma on prawo wniesienia sprzeciwu wobec uchwał Zarządu i rady nadzorczej banku do właściwego sądu gospodarczego. Może także zaskarżyć uchwałę walnego zgromadzenia akcjonariuszy naruszającą interes banku.

Rozwój działalności pomocowej staje się zadaniem priorytetowym dla Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. W wyniku porozumień zawartych przez Polskę z OECD od 1 stycznia 1999 r. banki zagraniczne uzyskują prawo zakładania w naszym kraju swoich oddziałów bez konieczności uzyskiwania na to licencji (jak to jest jeszcze obecnie). Od 1 stycznia 2000 r. polskie osoby krajowe uzyskują prawo do nieograniczonego lokowania swoich oszczędności poza granicami Polski oraz do zaciągania w innych państwach kredytów (w tym zakresie obowiązują na razie znaczne ograniczenia). Okoliczności te wpływają na podejmowanie zdecydowanych działań na rzecz umocnienia banków polskich, tak aby zwiększyć ich konkurencyjność w stosunku do banków zagranicznych. Służyć temu powinna, obok podnoszenia wysokości kwot gwarantowanych, właśnie działalność pomocowa, a w tym w znacznej mierze działania na rzecz konsolidacji sektora bankowego.

Niezbędne staje się rozwijanie nie wykorzystywanych dotąd form działalności pomocowej jak np. udzielanie gwarancji i poręczeń czy wprowadzenie całkowicie nowych, nie stosowanych dotąd w praktyce BFG form pomocy jaką może być np. wykup wierzytelności od banków znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej. Działania polegające na pomocy "bezpośredniej" (pożyczki, gwarancje, wykup wierzytelności) mogą być wspierane innymi formami pomocy, jak np. funkcje doradcze, pomoc w uzyskiwaniu przez banki innych niż BFG źródeł wsparcia finansowego.

7. Kontrola wykorzystywania środków przekazywanych bankom przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny

Bankowy Fundusz Gwarancyjny przeprowadza kontrole wykorzystywania przekazywanych przez siebie środków zarówno na wypłaty środków gwarantowanych jak i w ramach działalności pomocowej.

W zakresie realizacji gwarancji jest to kontrola prawidłowości wydatkowania przez syndyka kwot przekazanych mu na wypłaty dla deponentów upadłego banku. Kontrolą, objęte są

więc takie m.in. sprawy jak: prawidłowość dokonywania wypłat osobom uprawnionym lub posiadającym stosowne pełnomocnictwa, zgodność wypłat z kwotami należnymi poszczególnym deponentom, przyjmowanie potwierdzeń odbieranych kwot, rozliczenia się z Funduszem z kwot przekazanych na wypłaty i zwrot kwot nie odebranych przez deponentów. Wszystkie te działania mają związek z tym, iż deponentom przysługuje 5-letni okres na dochodzenie od Funduszu kwot gwarantowanych. Tak więc deponent, który nie odebrał swoich należności od syndyka może o ich wypłacenie wystąpić bezpośrednio do BFG. Fundusz musi więc posiadać odpowiednio sporządzoną dokumentację wypłat przeprowadzonych przez syndyka.

Celem kontroli przeprowadzanych w związku z udzieleniem bankowi pomocy finansowej jest m.in. sprawdzenie prawidłowości jej wykorzystania, "realizacji postępowania mającego na celu uzdrowienie działalności banku" oraz zapewnienie bezpieczeństwa zwrotności zaangażowanych środków pomocowych. Kontrola odbywa się w formie bezpośredniej poprzez wizytację w banku korzystającym z pomocy i pośredniej na podstawie oceny jego sytuacji ekonomiczno-finansowej dokonywanej w oparciu o przekazywaną przez banki sprawozdawczość.

Sprawozdania takie składane są zgodnie z wymogami stawianymi bankom przez Narodowy Bank Polski, jak również zgodnie z wymogami stawianymi przez Fundusz. Dotyczy to przede wszystkim informacji o realizacji planu wykorzystania pomocy oraz o decyzjach i faktach mających wpływ na sytuację finansową, i ekonomiczną banku. Można więc stwierdzić, iż sytuacja w banku objętym pomocą ze strony BFG monitorowana jest na bieżąco. Zebrane doświadczenia nie wskazują, na występowanie istotnych nieprawidłowości w tym zakresie.

8. Problemy prawne funkcjonowania Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym jest pierwszym aktem prawnym regulującym tak szczegółowo zagadnienia gwarancji depozytów bankowych i udzielania pomocy bankom o zagrożonej wypłacalności. Przyjęta w grudniu 1994 r. ustawa przygotowana została bez większych doświadczeń praktycznych w tym zakresie. Spowodowało to konieczność doprecyzowania w samej ustawie niektórych pojęć (np. deponenta upadłego banku, w tym problematyka rachunków wspólnych czy też rachunków spółek cywilnych), doprecyzowania terminów w jakich należy podjąć określone działania czy też dopuszczalności podejmowania pewnych czynności w okresie zawieszenia działalności banku, a więc w czasie, gdy nie prowadzi on już działalności operacyjnej, ale nie został jeszcze postawiony w stan upadłości.

Należy podkreślić, że dokonana w lutym 1997 r. nowelizacja ustawy o BFG jednoznacznie rozstrzygnęła obie kwestie zgodnie z stanowiskiem prezentowanym w toku realizacji ustawy przez Fundusz.

Jak już wspomniano poprzednio, istnieje konieczność dokonania kolejnych zmian w ustawie o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym w związku z wejściem w życie nowych przepisów dotyczących bankowości.

9. Na drodze do Unii Europejskiej

Pełne dostosowanie przepisów polskich do wymogów Unii Europejskiej wymaga podjęcia pewnych zmian dotyczących przede wszystkim:

- w miarę szybkiego **podniesienia kwoty środków gwarantowanych** do kwoty 20.000 ECU lub przynajmniej 15.000 ECU. Rozważać tu można teoretycznie dwa rozwiązania: wariant radykalny - jednorazowe podniesienie kwoty środków gwarantowanych, co niewątpliwie byłoby z korzyścią dla klientów banków lub wariant ostrożnościowy - uwzględniający nie w pełni jeszcze ustabilizowany stan polskiego sektora bankowego i ryzyko kosztów tej operacji dla banków, a w konsekwencji stopniowe podnoszenie kwoty środków gwarantowanych. W tym drugim kierunku idzie proponowana nowelizacja ustawy o BFG rozpatrywana aktualnie w Parlamencie. Przyjęcie ostrożnościowego wariantu podniesienia kwoty gwarancji związane jest z trudnym do jednoznacznego przewidzenia procesem transformacji sektora bankowego i jego konsolidacji oraz otwartej konkurencji z dużo potężniejszymi bankami zagranicznymi,
- **zlikwidowania uprzywilejowania trzech banków** (PKO bp, PeKaO SA i BGŻ SA) odnośnie gwarantowania przez Skarb Państwa kwot przekraczających gwarancje BFG oraz w zakresie wnoszonych przez nie opłat na rzecz BFG (wspomniane przywileje kończą się z mocy prawa 31 grudnia 1999 r.),
- mówiąc o uprzywilejowaniu w zakresie ochrony środków gwarantowanych należy wspomnieć o tym, iż polskie Prawo bankowe przewiduje specjalną ochronę ze strony Skarbu Państwa, dla wkładów zgromadzonych na książeczkach mieszkaniowych wystawionych do 23 października 1990 r. Dyrektywa 94/19 EWG Parlamentu Europejskiego i Rady Unii przewiduje możliwość **specjalnego potraktowania niektórych depozytów ze względów społecznych** i z takim przypadkiem mamy tu właśnie do czynienia. Jednak owa specjalna ochrona może odbywać się w ramach ogólnych zasad gwarantowania depozytów bez pomocy ze strony państwa. Dokonując harmonizacji polskiego prawa z prawem Unii gwarancje Skarbu Państwa powinny być zastąpione gwarancjami BFG co nie powinno być trudne do rozwiązania. Podobnie należy potraktować wkłady zgromadzone na imiennych rachunkach oszczędnościowo-kredytowych w bankach prowadzących kasy mieszkaniowe,
- **skrócenia czasu od wystąpienia niedostępności wkładu do dnia otrzymania środków gwarantowanych z BFG.** W praktyce w Polsce rzeczywisty czas oczekiwania na otrzymanie wkładów z banków zawieszonych lub upadłych był stosunkowo długi. Wynikało to z faktu, iż wkłady zgromadzone w banku stają się od strony formalnej niedostępne po dniu zawieszenia działalności banku. Możliwość odzyskania wkładów powraca po ogłoszeniu upadłości banku, gdy syndyk złoży w Bankowym Funduszu Gwarancyjnym stosowne, wymagane prawem, dokumenty. Jak dotąd czas od zaistnienia stanu niedostępności wkładu do wypłacenia środków przekazywanych przez BFG był znaczny i przekraczał normy czasowe przewidziane w dyrektywie Unii Europejskiej. Szansą na znaczne skrócenie czasu oczekiwania przez deponentów na swoje środki jest znowelizowane Prawo bankowe. Przewiduje ono bardzo krótkie terminy rozpoznania

przez sądy spraw o ogłoszenie upadłości banku. Dotrzymanie tych terminów, sprawne działanie syndyka (co staje się regułą) i realizacja ustalonej procedury przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny w przewidzianych terminach pozwolą na takie skrócenie czasu, w którym deponenci oczekują na należne im środki, że przewidziane w dyrektywie terminy (3 miesiące z możliwością dwukrotnego przedłużenia tego terminu o kolejne takie okresy) będą zachowane

- rozwiązanie **problemu oddziałów banków zagranicznych** działających w Polsce (gwarancje według prawa polskiego czy obcego). Dyrektywa wprowadza różnicowanie statusu banków z państw członkowskich i państw spoza Unii. Po wejściu Polski do Unii, oddział banku z państwa unijnego nie musiałby należeć do polskiego systemu gwarantowania depozytów, co w aktualnym stanie prawnym nie jest przewidziane. Prawo bankowe jednoznacznie stanowi, iż do oddziałów banków zagranicznych działających na terenie Polski stosuje się przepisy prawa polskiego. W zakresie realizacji gwarancji są to przepisy ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym. Problem ten powinien być rozwiązany przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Jest to tym bardziej konieczne gdyż będzie to połączone z jeszcze nie istniejącą, ale mającą być wprowadzoną w życie przed przystąpieniem do Unii, swobodą otwierania w naszym kraju oddziałów banków zagranicznych.

10. Władze Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Fundusz posiada osobowość prawną, a jego organami są: **Rada Funduszu i Zarząd Funduszu**. Kadencja Rady trwa 4 lata, zaś Zarządu 3 lata.

Rada Funduszu składa się z przewodniczącego i 9 członków, posiadających odpowiednie wykształcenie wyższe i doświadczenie zawodowe. Przewodniczącego Rady Funduszu powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów na uzgodniony wniosek Ministra Finansów i Prezesa Narodowego Banku Polskiego. Członków Rady (po trzech) powołują i odwołują: Minister Finansów, Prezes NBP, Związek Banków Polskich. Członkowie Rady Funduszu nie mogą pełnić żadnych funkcji w organach banków ani być ich pracownikami. Przewodniczącym Rady jest od chwili jej powołania profesor dr hab. **Władysław Baka** z Wydziału Ekonomii Uniwersytetu Warszawskiego, były Prezes Narodowego Banku Polskiego w latach 1985-87 i 1989-91.

Rada Funduszu powołuje 5-osobowy Zarząd w składzie: Prezes Zarządu, Zastępca Prezesa, 3 członków. Członkami Zarządu mogą być osoby posiadające odpowiednie wykształcenie wyższe oraz 5-letni staż pracy w bankowości. Prezesem Zarządu wybranym na pierwszą kadencję została Ewa Kawecka-Włodarczyk - prawnik - od początku kariery zawodowej związana z bankami. Została ona wybrana ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu w kwietniu 1998 r. po upływie pierwszej kadencji.

Na mocy ustawy o BFG, Rada Funduszu sporządza roczne sprawozdanie z działalności, które przedkłada Radzie Ministrów. Po uzyskaniu akceptacji Rady Ministrów, sprawozdanie jest omawiane przez Sejm Rzeczypospolitej. Przyjęcie sprawozdania przez Sejm oznacza akceptację dla działalności Rady i Zarządu w okresie sprawozdawczym.

- a) Utworzenie przed trzema laty Bankowego Funduszu Gwarancyjnego wniosło nową

jakość do polskiego systemu bankowego - przyczyniło się do zwiększenia wiarygodności banków oraz stabilności całego sektora bankowego.

Działalność BFG w najbliższych latach kształtować się będzie głównie pod wpływem takich czynników jak rozwój sytuacji finansowej banków, przemiany strukturalno-organizacyjne w sektorze bankowym oraz dostosowywanie regulacji prawnych do standardów Unii Europejskiej.

Prognozowana wysoka dynamika rozwoju gospodarczego w Polsce wpływać będzie korzystnie na aktywność banków i uzyskiwane wyniki ekonomiczne. Jednocześnie należy się liczyć z tendencjami do występowania znacznej nadpłynności finansowej banków, co może skłaniać bank centralny do utrzymywania wysokiej stopy rezerw obowiązkowych oraz wysokiego poziomu stóp procentowych, a nawet do wprowadzenia nowych narzędzi mających na celu powstrzymanie szybkiego rozwoju akcji kredytowej banków komercyjnych. Okoliczności te nie pozostaną bez wpływu na kształtowanie się wyników finansowych sektora bankowego.

W miarę upływu czasu banki polskie coraz bardziej będą poddawane rosnącej presji konkurencyjnej ze strony banków zagranicznych oraz pozabankowych instytucji finansowych. Perspektywa rychłego włączenia się Polski do jednolitego europejskiego rynku finansowego stwarza w tym względzie zupełnie nowy układ uwarunkowań. Jednym z istotniejszych skutków tego procesu będzie zapewne "kurczenie się" marż odsetkowych, a w rezultacie - dochodów odsetkowych. Skutki finansowe tego procesu dopiero w dalszej perspektywie będą mogły być zrównoważone poprzez wzrost dochodów pozaodsetkowych oraz ogólne obniżenie kosztów operacyjnych. Tak więc już w najbliższych dwóch - trzech latach należy się liczyć ze zwiększeniem się trudności finansowych w bankach, które nie zdołają dostatecznie szybko sprostać nowym wymaganiom rynku.

Okolicznością korzystną są zwiększające się zdolności banków do przewyżczania zagrożeń, między innymi poprzez lepsze przewidywanie przyszłych warunków i dostosowywanie do tego indywidualnych strategii bankowych, podwyższanie jakości zarządzania aktywami i pasywami oraz aktywną politykę kapitałową. Szczególne znaczenie w tej dziedzinie mają działania konsolidacyjne, wyrażające się w fuzjach i przejęciach, tworzeniu bankowych grup kapitałowych, zrzeszeń regionalnych itp.

Kreśląc perspektywę najbliższej przyszłości, można uznać, że wskutek gwałtownego zaostrzenia się konkurencji coraz więcej banków narażonych będzie na przejściowe zagrożenia wypłacalności, np. do chwili urzeczywistnienia się pozytywnych skutków konsolidacji, bądź zrealizowania - co wymaga czasu - samodzielnych programów dostosowawczych. Na tym tle wyłania się potrzeba dalszego rozwinięcia działalności pomocowej Bankowego Funduszu Gwarancyjnego. Przemieszczanie się głównego akcentu w działalności BFG na działalność pomocową w najmniejszym stopniu nie może umniejszać gotowości Funduszu do szybkiej i sprawnej realizacji gwarancji depozytów, na warunkach określonych w dyrektywie Unii Europejskiej.

b) Zadaniem o najwyższym stopniu pilności jest pełne dostosowanie przepisów ustawy o BFG do regulacji obowiązujących w Unii Europejskiej. Wiąże się to z koniecznością zapewnienia porównywalnych warunków gwarantowania depozytów, jako istotnego czynnika wyrównywania pozycji konkurencyjnej banków polskich w porównaniu z bankami zagranicznymi. Chodzi zwłaszcza o następujące kwestie:

Po pierwsze, o podwyższenie kwoty gwarancji depozytów do limitu minimalnego, wymaganego przez Unię, wynoszącego 20.000 ECU. Niepodwyższenie do odpowiedniej wysokości poziomu kwoty gwarantowanej oznaczałoby niekonkurencyjność warunków oszczędzania w bankach polskich. Wiele wskazuje na to, że w takich okolicznościach tzw. duże depozyty mogłyby zostać przemieszczone za granicę do krajów, w których kwoty gwarancji są odpowiednio wysokie. Ponadto niski poziom gwarantowania depozytów w stosunku do wysokości wkładów w bankach nie jest skuteczny dla buforowania panicznych zachowań klientów w sytuacjach kryzysowych lub wobec niekorzystnych informacji upowszechnianych w mass mediach.⁹

Po drugie, niezbędne jest wprowadzenie rozwiązań ustawowych w celu skrócenia okresu tzw. "niedostępności wkładu" przez deponenta. Problem został przedstawiony wyżej.

Po trzecie, dostosowania do zasad obowiązujących w Unii Europejskiej wymaga także zakres podmiotowy i przedmiotowy gwarancji depozytów. Obecnie ustawa o BFG zapewnia jedynie ochronę środków zgromadzonych na rachunkach bankowych. Tymczasem zgodnie z dyrektywami Unii gwarancje powinny dotyczyć także wierzytelności wynikających z czynności bankowych, potwierdzonych dokumentami imiennymi wystawionymi przez banki, z wyłączeniem należności klientów wynikających z obrotu papierami wartościowymi.

c) W dotychczasowej praktyce sprawdziły się zasady, którymi kieruje się BFG w realizacji ustawowych zadań w dziedzinie pomocy finansowej bankom o zagrożonej wypłacalności (miedzy innymi: równość dostępu, przejrzystość kryteriów i procedur, szybkie stawianie środków finansowych do dyspozycji). Zasady te powinny być ugruntowywane w działalności Funduszu. W świetle doświadczenia konieczne natomiast jest opracowanie dodatkowych kryteriów w przypadku powtórnego (po uzyskaniu pomocy w okresie wcześniejszym) wystąpienia banku o pomoc finansową BFG.

W dotychczasowej działalności Funduszu preferowana była działalność pomocowa mająca na celu wspieranie fuzji i przejęć banków, a także tworzenie bankowych grup kapitałowych. W praktyce linia ta napotykała na trudności, wynikające miedzy innymi z dążenia banków zwracających się o udzielenie pomocy na samodzielną sanację. Mając na uwadze potrzebę przyspieszenia konsolidacji w ramach polskiego sektora bankowego, jako istotnego warunku sprostania konkurencji międzynarodowej, BFG wzmocni swoją aktywność w tej dziedzinie. Przejawiać się to będzie miedzy innymi w postaci inicjowania przez Fundusz prac mających na celu restrukturyzację organizacyjno-ekonomiczną różnych segmentów sektora bankowego, w których ma miejsce zagrożenie wypłacalności.

Przy rozpatrywaniu wniosków - we współpracy z zainteresowanymi bankami - duży nacisk położony będzie również na jak największe zaangażowanie finansowe właścicieli banków w proces ich uzdrawiania.

d) Skala obciążeń finansowych banków związanych z realizacją, ustawowych zadań w dziedzinie ochrony depozytów oraz udzielania pomocy finansowej uległa w toku dotychczasowej działalności znacznemu zmniejszeniu - o ok. 40%. Nadal jednak w części środowiska bankowego występują opinie, że wnoszone opłaty są zbyt wysokie, co ma negatywnie rzutować na ekonomikę banków i ich konkurencyjność. Na sprawę tę należy patrzeć w sposób kom-

⁹ Prof J. Szambelańczyk, System gwarantowania depozytów a zachowania klientów i banków (Doświadczenia polskie i zagraniczne). Bezpieczny Bank nr 2/31998, ss. 65-86.

pleksowy. A zwłaszcza uwzględniać trzeba, iż niezwykle istotnym czynnikiem konkurencyjności jest wiarygodność i stabilność systemu bankowego. W wielu czołowych państwach - w tym w Unii Europejskiej - finansowanie przez banki mechanizmów gwarantowania depozytów, a także wspierania finansowego banków o zagrożonej wypłacalności, zarówno w formie samodzielnej sanacji, jak i przede wszystkim wspierania fuzji i przejęć, uznawane jest za niezwykle ważny kierunek umacniania ich konkurencyjności w nowym otoczeniu międzynarodowym. Istnieje potrzeba, aby również w Polsce tego rodzaju podejście do konkurencyjności systemu bankowego zyskiwało na zrozumieniu i poparciu.

Dążeniem władz Funduszu jest kontynuowanie działań w kierunku zmniejszania obciążeń finansowych banków, związanych z realizacją ustawowych zadań przez BFG. Sprzyja temu okoliczność, że w ciągu najbliższych lat rozpoczną się na znaczącą skalę spłaty pożyczek udzielonych przez BFG.

Ważnym kierunkiem działania na rzecz zmniejszenia obciążeń finansowych banków związanych z realizacją ustawowych zadań BFG będzie podejmowanie inicjatyw, we współpracy z Ministerstwem Finansów, Narodowym Bankiem Polskim oraz Związkiem Banków Polskich, w sprawie pozyskiwania dodatkowych (pozabankowych) możliwości źródeł zasilania funduszu pomocowego.

e) ideą przewodnią długofalowego programu Funduszu jest jak najpełniejsze wykorzystanie ustawowych warunków działalności BFG dla umacniania wiarygodności banków oraz stabilności sektora bankowego w nowych europejskich warunkach instytucjonalno-systemowych (jednolitość rynku usług finansowych). W tym kontekście rozwijane będzie monitorowanie sytuacji finansowej banków oraz działalność analityczna, tak aby odpowiednio wcześniej podejmowane były inicjatywy zapobiegające upadłości banków. Podjęte zostały również prace nad poszerzeniem zakresu funkcji BFG o działalność konsultacyjno-doradczą, zwłaszcza w dziedzinie zapewnienia wysokich standardów bezpieczeństwa finansowego banków.

f) Zapleczem teoretyczno-metodycznym BFG pozwalającym doskonalić jego działalność i wytyczać nowe perspektywy jest współpraca z najlepszymi specjalistami z dziedziny bankowości i prawa oraz dyscyplin pokrewnych. Zaś roboczą płaszczyzną kształtowania koncepcji są comiesięczne seminaria dla wszystkich pracowników Biura Funduszu z udziałem członków Rady i Zarządu, na których prezentowane są, przez specjalistów krajowych lub zagranicznych zamówione wcześniej referaty lub wyniki badań. Coraz większą popularność w środowisku specjalistów zyskuje też kwartalnik BFG pt. "Bezpieczny bank".

Uchwały Rady BFG

U c h w a ł a nr 21/98

Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
z dnia 23 lipca 1998 r.

w sprawie sprawozdania Zarządu z działalności BFG w II kwartale 1998 r.

Na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 1 i art. 10 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz. U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18 z późniejszymi zmianami), Rada Funduszu przyjmuje "Sprawozdanie Zarządu z działalności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w II kwartale 1998 roku".

Rada
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

Uchwały Zarządu BFG

U c h w a ł a nr 60/24/G/98

Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego
z dnia 11 sierpnia 1998 r.

w sprawie przekazania syndykowi masy upadłości Banku Spółdzielczego w Ostrowicach (woj. koszalińskie) kwot na wypłatę środków gwarantowanych

Na podstawie art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym (Dz.U. z 1995 r. Nr 4, poz. 18 i Nr 133 poz. 654, z 1997 r. Nr 24, poz. 119, Nr 79, poz. 484, Nr 85, poz. 538, Nr 88, poz. 554 i Nr 140, poz. 940) - zwanej dalej **ustawą**, Zarząd Bankowego Funduszu Gwarancyjnego uchwala co następuje:

§ 1

1. Przekazać syndykowi masy upadłości Banku Spółdzielczego w Ostrowicach na wypłatę środków gwarantowanych kwotę **401.606,88 zł** (słownie: czterysta jeden tysięcy sześćset sześć złotych osiemdziesiąt osiem groszy).
2. Dokonać wypłaty kwoty wymienionej w ust. 1 ze środków Bankowego Funduszu Gwarancyjnego odzyskanych z mas upadłości banków.

§ 2

Szczegółowe zasady dokonywania przez syndyka masy upadłości wypłat środków gwarantowanych określone zostały w załączniku nr 1 do uchwały.

§ 3

Zarząd Bankowego Funduszu Gwarancyjnego sprawuje bieżącą kontrolę przestrzegania przez syndyka warunków wypłat środków gwarantowanych w trybie art. 28 ust. 6 ustawy.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Zarząd
Bankowego Funduszu Gwarancyjnego

SZCZEGÓŁOWE ZASADY DOKONYWANIA PRZEZ SYNDYKA MASY UPADŁOŚCI WYPŁAT ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

§ 1

Użyte w treści określenia oznaczają :

- 1) syndyk - syndyka masy upadłości lub zarząd podmiotu objętego obowiązkowym systemem gwarantowania w rozumieniu art. 27 ust. 2 ustawy,
- 2) terminarz - terminarz wypłat, o którym mowa w art. 28 ust. 3 ustawy
- 3) bank - podmiot objęty obowiązkowym systemem gwarantowania.

§ 2

1. Po otrzymaniu niniejszej uchwały, syndyk zobowiązany jest do otwarcia rachunku bankowego, albo wydzielenia w ramach rachunku bankowego na którym zgromadzone są środki masy upadłości, subkonta, na którym zdeponowane będą wyłącznie kwoty przekazane przez Fundusz na wypłatę środków gwarantowanych.
2. Niezwłocznie po otwarciu rachunku, o którym mowa w ust. 1 syndyk podaje Zarządowi Funduszu nazwę banku, w którym został otwarty oraz jego numer.
3. Zarząd Funduszu może nie wyrazić zgody na przekazanie kwot na rachunek wskazany przez syndyka i wskazać bank, w którym syndyk powinien otworzyć rachunek.

§ 3

1. Terminarz wypłat zatwierdzony przez Zarząd Funduszu wraz z informacją o miejscu ich dokonywania oraz wymaganych dokumentach, o których mowa w § 8, syndyk podaje do publicznej wiadomości przez wywieszenie w miejscach obsługi klientów banku, w miejscu dokonywanych wypłat, a także przez ogłoszenie w lokalnej prasie.
2. Terminarz nie może zawierać informacji stanowiących tajemnicę bankową.

§ 4

Wypłata środków gwarantowanych następuje zgodnie z terminarzem, o którym mowa w § 3, w oparciu o listę wypłat sporządzaną na podstawie listy deponentów. Listę wypłat sporządza syndyk w formie wydruku komputerowego przy wykorzystaniu programu „Syndyk”

§ 5

1. Po otrzymaniu kwot na wypłatę środków gwarantowanych, syndyk przystępuje do wypłat zgodnie z zatwierdzonym terminarzem.
2. Do wykonywania poszczególnych czynności związanych z realizacją wypłat syndyk może upoważnić pracowników pozostających w jego dyspozycji.
3. Syndyk zobowiązany jest do zapewnienia ochrony w czasie transportu środków pieniężnych i w miejscu prowadzenia wypłat.

§ 6

1. Na zasadach określonych w niniejszej uchwale dokonuje się wypłat deponentom, ich pełnomocnikom albo następcom prawnym.
2. Wypłaty środków gwarantowanych syndyk dokonuje również na wniosek organu egzekucyjnego, na podstawie tytułu egzekucyjnego uprawniającego do zajęcia środków gwarantowanych deponenta.

§ 7

1. Wypłaty dokonywane są w formie gotówkowej w lokalu banku lub w innym miejscu określonym przez syndyka za zgodą Zarządu Funduszu.
2. Na wniosek deponenta wypłata może zostać dokonana:
 - a) przelewem na rachunek bankowy wskazany przez deponenta,
 - b) przekazem pocztowym na adres deponenta.

§ 8

1. Dokonując wypłaty należy sprawdzić dowód tożsamości deponenta, w przypadku wypłaty dokonywanej przedstawicielowi deponenta nie będącego osobą fizyczną, również dokument potwierdzający umocowanie do odbioru środków gwarantowanych, który syndyk załącza do listy wypłat.
2. Wypłata pełnomocnikowi lub następcy prawnemu deponenta następuje odpowiednio na podstawie:
 - 1) pełnomocnictwa, o ile umocowanie do podjęcia środków gwarantowanych nie wynika z dokumentacji rachunku, lub
 - 2) odpisu dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do odbioru wypłaty z tytułu gwarancji.
3. Dokumenty o których mowa w ust. 2 syndyk dołącza do listy wypłat.
4. Syndyk lub upoważniona przez niego osoba potwierdza dokonanie wypłaty własnym podpisem na liście wypłat.
5. Deponent kwituje odbiór wypłaty na liście wypłat.
6. W przypadku dokonania wypłaty w sposób określony w § 7 ust. 2, syndyk umieszcza odpowiednią adnotację na liście wypłat dołączając kopię dokonanego przelewu lub przekazu.

§ 9

Syndyk nie może wstrzymać wypłaty deponentowi, którego tożsamość została potwierdzona, a kwota środków gwarantowanych została prawidłowo obliczona w oparciu o księgi bankowe.

§ 10

1. W przypadku nie zgłoszenia się deponenta w dniu określonym w terminarzu, syndyk wzywa deponenta listem poleconym do odbioru należnych mu kwot, wyznaczając dodatkowy termin wypłaty.
2. Termin o którym mowa w ust. 1 nie może być dłuższy niż 7 dni od ostatniego dnia wypłat określonego w terminarzu.

3. Postanowień ust. 1 nie stosuje się jeżeli kwota środków gwarantowanych należna deponentowi jest niższa od kosztów wysyłki listu poleconego.

§ 11

1. Dokonując wypłat, syndyk w pierwszej kolejności wykorzystuje środki płynne masy upadłości oraz utworzony przez bank fundusz ochrony środków gwarantowanych.
2. Syndyk może rozpocząć finansowanie wypłat ze środków przekazanych mu przez Fundusz z chwilą dokonania wypłat w łącznej kwocie odpowiadającej wysokości środków płynnych pomniejszonych o wydatki określone w art. 27 ust. 1 pkt. 4 ustawy.
3. Suma dokonanych przez syndyka wypłat środków gwarantowanych nie może przekroczyć sumy kwot:
 - 1) wchodzących w skład masy upadłości płynnych środków banku, tj.
 - a) środków w kasie;
 - b) środków na rachunkach w innych bankach;
 - c) kwot rezerw obowiązkowych;
 - d) wartości skarbowych papierów wartościowych i bonów pieniężnych NBP z uwzględnieniem art.28 ust. 2 pkt 1 ustawy
 - 2) odpowiadających wysokości utworzonego przez bank funduszu ochrony środków gwarantowanych, pomniejszonego o wpłaty dokonane z tytułu podjętych uchwał Zarządu Funduszu w sprawie przekazania kwot na wypłatę środków gwarantowanych,
 - 3) kwoty przekazanej syndykowi przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny na wypłatę środków gwarantowanych.

§ 12

1. Kwota pobrana z rachunku o którym mowa w § 2, powinna odpowiadać wysokości wypłat przewidywanych w danym dniu.
2. W przypadku nie wypłacenia danego dnia pełnej przewidywanej kwoty, kwota pobrana z rachunku, o którym mowa w § 2 w dniu następnym nie może być wyższa od różnicy pomiędzy wysokością wypłat przewidywanych w danym dniu, a sumą niewypłaconych środków w dniu poprzednim.

§ 13

Syndyk zawiadamia Zarząd Funduszu o zakończeniu wypłat i przekazuje Funduszowi w terminie 21 dni od zakończenia wypłat:

- 1) listę wypłat, w formie wydruku komputerowego (każda strona winna zostać podpisana przez syndyka) oraz na nośniku magnetycznym (dyskietka),
- 2) listę deponentów, którzy nie odebrali środków gwarantowanych, sporządzoną przy wykorzystaniu programu komputerowego „Syndyk”; w formie wydruku komputerowego oraz na nośniku magnetycznym (dyskietka),
- 3) kwoty nie wypłacone deponentom oraz kwoty uzyskane przez syndyka tytułem odsetek naliczonych przez bank od kwot przekazanych przez Fundusz na wypłatę środków gwarantowanych; kwoty te syndyk przekazuje na rachunek Bankowego Funduszu Gwarancyjnego Nr 10101023-710000-131 w Głównym Oddziale Walutowo-Dewizowym Narodowego Banku Polskiego w Warszawie,

- 4) kopie wyciągów bankowych oraz zestawienie operacji na rachunku, na którym zdeponowane były kwoty na wypłatę środków gwarantowanych,
- 5) kopie dokumentów potwierdzających dokonanie wypłaty w sposób określony w § 7 ust. 2, według kolejności na liście wypłat,
- 6) oryginały lub kopie potwierdzenia wysłanych wezwań, o których mowa w § 10 ust. 1, uszeregowane według kolejności na liście wypłat,
- 7) sprawozdanie z przebiegu wypłat, które winno zawierać :
 - a) sumę wypłaconych środków,
 - b) sumę środków pozostałych do wypłaty,
 - c) liczbę deponentów, którym wypłacono środki gwarantowane,
 - d) liczbę deponentów, którzy nie podjęli środków gwarantowanych,
 - e) liczbę osób zatrudnionych przy wypłatach wraz ze wskazaniem sumy faktycznie poniesionych kosztów ich wynagrodzeń,
 - f) określenie wysokości kosztów ubezpieczenia i ochrony wypłat oraz kosztów transportu gotówki,
 - g) określenie wysokości innych od wskazanych w lit. e i f kosztów poniesionych przez syndyka w związku z prowadzeniem wypłat.

W a r s z a w a

nakład 2100 egz.